

- Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. - СПб. : Питер, 2000. - 98 с.
- Князян М. Формування пізнавальної мотивації дослідницької діяльності студентів / М. Князян // Педагогіка і психологія професійної освіти. - 2003. - № 1. - С. 173-181.
- Комісарова О. Ю. Психологічна підтримка студентів за допомогою телекомунікаційних технологій / О. Ю. Комісарова, М. Л. Смольсон // Теорія та методика електронного навчання : збірник наукових праць. - Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2010. - С. 117-126.
- Костюк Г. С. Навчально-виховний процесі психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк; за ред. Л. М. Проколієнко; упоряд. В. В. Андрієвська, Г. О. Балл, О. Т. Губко, О. В. Проскура. - К.: Радянська школа, 1989. - 608 с.
- Кудрявцев Т. В. Вопросы психологии и дидактики проблемного обучения / Т. В. Кудрявцев // О проблемном обучении. - М. : Наука, 1993. - Вып. 1. - С. 3-20.
- Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: в 2т. / А. Н. Леонтьев. - М. : Педагогика, 1983. - Т. 1. - 391 с.
- Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении / А. М. Матюшкин. - М. : Педагогика, 1972. - 168 с.
- Машбиць Ю. І. Актуальні психолого-педагогічні проблеми дистанційного навчання / Ю. І. Машбиць, М. Л. Смольсон // Актуальні проблеми психології: Психологічна теорія і технологія навчання / за ред. С. Д. Максименка, М. Л. Смольсон. - К. : Міленіум, 2005. - Т. 8, вип.1. - С. 6-23.
- Носенко Е. Л. Формування когнітивних структур особистості засобами інформаційних технологій / Е. Л. Носенко, М. А. Салюк. - Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2007. - 138 с.
- Результати впровадження інноваційних технологій навчання за кредитно-модульною системою у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова / [В. М. Мороз, Ю. Й. Гумінський, Т. Л. Полєся, Л. В. Фоміна] // Збірник матеріалів навч.-метод. конф. "Інноваційні методики викладання в сучасній вищій освіті". - Вінниця, 2011. - С. 128-133.
- Чернобровкін В. М. Психологічні аспекти прийняття рішень у проблемних ситуаціях педагогічної діяльності як мисленнєвого процесу / В. М. Чернобровкін // Стратегії творчої діяльності: школа В.О. Моляко / за ред. В. О. Моляко. - К. : Освіта України, 2008. - С. 160-202.
- Чумак В. В. Використання демонстраційного програмного забезпечення в процесі викладання у ВНЗ / В. В. Чумак // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки : зб. наук. праць. - К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. - № 17 (41). - Ч. 2. - С. 141-147.
- Чумак В. В. Розв'язування психологічних задач (з дисципліни "Вікова психологія") студентами ВНЗ на комп'ютері / В. В. Чумак // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки : зб. наук. праць. - К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. - № 30 (54). - С. 211-218.
- Юдіна Н.О. Діагностика особливостей мотивації навчання студентів / Н. О. Юдіна // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки : зб. наук. праць. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. - № 17 (41). - Ч. 2. - С. 252-257.

Мазченко В.Ф., Шевченко В.Н., Шпакова Н.А.

ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЇ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЇ ДЕЯТЕЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ НА КАФЕДРАХ ТЕОРЕТИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

Резюме. Изучены причины возможного снижения мотивации познавательной деятельности студентов младших курсов на кафедрах теоретического профиля, обсуждены наиболее эффективные пути его преодоления

Ключевые слова: мотивація, студенти першого курсу, учебная деятельность.

Mazchenko V.F., Shevchenko V.N., Shpakova N.A.

THE PROBLEM OF MOTIVATION LEARNING OF MEDICAL STUDENTS AT THE DEPARTMENT THEORETICAL PROFILE

Summary. Investigated the possible causes of cognitive decline in motivation of junior students in the departments of theoretical profile, discuss the most effective ways to overcome it.

Key words: motivation, first-year students, the training activities.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2013р.

Мазченко Віталій Феодосійович - к.мед.н, асистент кафедри нормальної анатомії Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова;

Шевченко Володимир Миколайович - к.мед.н, доцент кафедри нормальної анатомії Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова;

Шпакова Надія Андріївна - асистент кафедри нормальної анатомії Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова.

© Кутинська І.П.

УДК: 378.14

Кутинська І.П.

ДВНЗ "Івано-Франківський національний медичний університет" Кафедра клінічної фармакології та фармакотерапії, (вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, 76000)

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЕКТІВ У ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ КАДРІВ

Резюме. У роботі відображено основні ідеї запровадження сучасних педагогічних технологій в навчальний процес, завданням яких є озброєння майбутніх спеціалістів умінням використовувати свої знання в майбутній клінічній практиці.

"BIOMEDICAL AND BIOSOCIAL ANTHROPOLOGY"

2013, №21

Нагальною потребою є застосування науково-практичної діяльності вже на ранній стадії навчання з урахуванням специфіки майбутньої професії. Метод пошуково-дослідницьких проектів дозволяє модернізувати структуру педагогічного процесу шляхом постановки проблематики, що не лише конструює пізнавальні навички студентів, але й допомагає орієнтуватися в інформаційному просторі та розвиває клінічне мислення.

Ключові слова: *метод пошуково-дослідницьких проектів, самостійна діяльність студентів, пізнавальні навички і вміння.*

Вступ

Зростання вимог до якості підготовки фахівців з вищою, у тому числі медичною, освітою ставить перед педагогічною наукою завдання створити ефективні дидактичні системи, які базуються на застосуванні видів, технологій, форм і методів навчання, які забезпечують інтенсивне залучення студентів до процесу оволодіння системою знань, формування вмінь і навичок. На цій основі можна суттєво підвищити рівень самостійної творчої пізнавальної діяльності фахівців, створити умови для повнішого і ефективного розвитку особистості майбутнього фахівця. На формування наукових вмінь впливає велика різноманітність чинників. Одним із важливих таких чинників, результативним його компонентом і педагогічним новаторством є проектне навчання, яке в останні роки набуває поширення в Україні. Результати досліджень міжнародних організацій засвідчують, що значна частина студентів не вміє застосовувати набуті знання в реальному житті. Тому системне використання в навчально-виховному процесі методу проектів дає змогу подолати цей бар'єр, навчити їх самостійно здобувати нові знання та застосовувати їх на практиці [Бендера та ін., 2007].

Мета роботи - інтеграція методу науково-дослідних проектів в навчальний процес.

Варто зазначити, що поняття "пошуково-дослідницька діяльність" - досить нове; воно розглядалося незначною кількістю науковців, зокрема І.Б. Карнауховою та О.П. Павленко. Аналіз наукових праць, пов'язаних з досліджуваною проблемою, дозволив виявити низку наявних суперечностей, а саме: між підвищенням вимог до викладача, котрий творчо виконує свої обов'язки, і недостатньою його підготовкою до такої діяльності; відсутністю спеціальних досліджень, недостатністю теоретичних і методичних розробок із зазначеної проблеми і водночас необхідністю забезпечення високого рівня підготовки майбутніх лікарів; необхідністю залучення студентів до такої роботи і недостатнім рівнем володіння студентами практичними навиками та вміннями використовувати їх на практиці, що зумовило вибір теми статті.

Проект - це попередньо розроблений план організації науково-дослідної діяльності студентів із теми навчального курсу. Цей метод характеризується різними видами робіт студентів, проведених за спільно складеним планом. Завдання проекту не тільки в тому, щоб виконати якусь корисну роботу, а й у тому, щоб на цій роботі розширити свій світогляд, набуті теоретичних знань. В основі проектної технології лежить розвиток пізнавальної та дослідницької діяльності студентів, уміння конструювати свої знання, орієнтуватися в інфор-

маційному просторі, розвивати творчі здібності [Луценко, 2002]. Традиційний зв'язок "викладач-студент" змінюється на "студент-викладач". Особливого значення набуває залучення студента до процесу пошуку. Цінною є співпраця між викладачем та студентами, причому важливим є не лише результат, а й процес його досягнення. Суть методу проектів полягає в стимуляції інтересу студентів до певних проблем, які вимагають знань і через проектну діяльність показують практичне застосування отриманих знань.

В основі методу лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, вмінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток клінічного мислення, тобто спосіб досягнення дидактичної мети. У значення поняття "проект" покладена ідея, спрямована на результат і шляхи його досягнення, з метою вирішення практично або теоретично значущої проблеми [Мілерян, 2001]. Для досягнення бажаного результату студенти повинні побачити, осмислити "проблему" та застосувати шляхи її вирішення в реальній практичній діяльності. Необхідно навчити студентів самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, залучаючи з цієї метою знання з різних напрямів, вміння прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів вирішення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Метод проектів завжди зорієнтований на самостійну діяльність студентів - індивідуальну, парну, групову, яку вони виконують протягом певного проміжку часу. Під час роботи над проектом викладач виконує функцію консультанта. Він допомагає студентам у пошуку інформації, координує процес роботи, підтримує. Знаючи добре свій предмет, він має бути компетентним і в інших галузях медицини, розуміти своїх студентів, враховувати їхні можливості й інтереси, бути комунікабельним, толерантним, творчим. Результати виконаних проектів повинні бути вагомими, тобто у випадку теоретичної проблеми це - конкретне її вирішення, практичної - конкретний результат.

Результативність процесу формування дослідницько-пошукових здібностей зумовлюється його організацією. Для повноцінного розвитку дослідницько-пошукових здібностей потрібно поєднувати репродуктивні (відтворення учнями знань і способів діяльності), частково-пошукові (вияв самостійності, ініціативи у пізнавальній діяльності) і творчі завдання [Кремень, 2004].

Репродуктивні та частково-пошукові завдання розвивають певні творчі властивості (незалежність суджень, критичність мислення, здатність переносити знання і вміння в нову ситуацію), однак виконання цих завдань не сприяє виявленню й розвитку інтелектуально-твор-

чих задатків у комплексі. Саме творчі завдання найбільше сприяють формуванню і розвитку дослідницько-пошукових здібностей, оскільки у процесі їх виконання студент створює певний навчальний творчий продукт [Фаренік, 2002]. Формування і розвиток дослідницько-пошукових здібностей має відбуватися на кожному занятті. Для формування дослідницько-пошукових здібностей можна використовувати метод навчальних проектів, можна формувати дослідницько-пошукових здібностей і в процесі контролю знань та умінь за умови застосування такого методу контролю, як тестування [Філоненко, 2013]. Викладач повинен забезпечувати педагогічні умови для формування в кожного студента дослідницько-пошукових здібностей та їх розвитку у процесі навчання. Важливо здійснювати контроль за рівнем сформованості дослідницьких умінь, щоб одразу вносити корективи у процес формування пошуково-дослідницьких навиків, усувати прогалини у знаннях.

Основними вимогами до використання методу проектів є наявність важливості в дослідницькому плані проблеми; практична, теоретична, пізнавальна значущість прогнозованих результатів; самостійна діяльність студентів; структурування змістовної частини проекту із зазначенням поетапності результатів; використання дослідницьких методів, що передбачають визначену послідовність дій. Реалізація методу проектів на практиці призводить до зміни позиції викладача, з носія готових знань на організатора пізнавальної, дослідницької діяльності своїх студентів. Це призводить до зміни психологічного мікроклімату в групі. Викладачеві доводиться переорієнтовувати свою навчально-виховну роботу і роботу студентів на різноманітні види самостійної діяльності студентів пошуково-творчого характеру.

Робота над проектом складається з таких етапів:

- підготовчий етап (визначення теми, мети проекту, обговорення проблеми, висунення гіпотези);
- планування (визначення джерел, засобів збирання, методів аналізу інформації, способів представлення результатів; установа критеріїв оцінювання результату процесу);
- дослідження, спостереження, робота з інформаційними ресурсами, дослідження, анкетування;
- аналіз інформації, підбиття підсумків, формулювання висновків;
- оформлення звіту (узагальнення та класифікація зібраних матеріалів, виготовлення ілюстративного матеріалу), підготовка до презентації;
- творчий звіт, презентація (показ результатів у формі усного звіту, звіту з демонстрацією матеріалів, письмового звіту тощо);
- оцінювання результатів і процесу дослідження за встановленими критеріями;
- післяпроектні дії (корекція, використання результатів).

Пошуково-дослідницькі проекти потребують добре обміркованої структури і продуманості використовуваних методів, які повністю підпорядковані логіці дослід-

ження і залежать від його тематики. При впровадженні у навчальний процес даного виду проектів можна використовувати такі форми роботи із студентами: фронтальна (над одним проектом працює цілий курс в однаковому темпі під керівництвом викладача); індивідуальна (кожен студент самостійно вибирає тему та об'єкт спостереження, при цьому наявна повна самостійність в отриманні знань); групова (проводиться в малих групах, перед якими ставиться спільна мета і завдання, робота проводиться при опосередкованому керівництві викладачем) [Allen, 2012].

Реалізація представленої моделі організації пошуково-дослідницької діяльності проводилася здебільшого під час практичних занять, що дозволило студентам здобути необхідні знання, набути вмінь і навичок для здійснення повноцінної науково-дослідницької діяльності. Педагогічна умова - забезпечення розвитку рефлексії діяльності майбутнього лікаря на основі аналізу власних здобутків під час виконання методу проектів.

Студенти мали можливість оцінити свою працю: це відбувалося під час ролевих ігор, обговорення результатів, рецензування робіт тощо, але поточна рефлексія мала місце і під час практичних занять. Також наприкінці кожного заняття студенти презентували свої розробки, і кожен міг бачити власні недоліки і досягнення, що давало можливість самовдосконалюватися. Кожен зі студентів мав над чим працювати завдяки широкому обговоренню розробок, постійному пошуку нових можливостей для їх покращення.

Досвід організації науково-дослідної діяльності студентів ВМНЗ свідчить, що сучасні умови й економічна ситуація вимагають модернізації та динамічного вдосконалення науково-дослідницької діяльності студентів, використання сучасних методичних підходів, організаційних форм та позитивних стимулів для студентів.

Висновки та перспективи подальших розробок

1. Інтеграція науково-дослідної діяльності студентів в систему вищої медичної освіти передбачає спрямованість освіти на формування і розвиток у студентів науково-дослідницьких вмінь, шляхом залучення їх до науково-дослідницької діяльності як під керівництвом викладача, так і самостійно. Метод проектів сприяє забезпеченню умов для розвитку індивідуальних особливостей і нахилів студента, вчить творчо мислити та інтелектуально вдосконалюватися. Цінним є поєднання індивідуальних завдань з елементами колективного пошуку, розвиток комунікативних якостей. Навчання буде результативнішим, якщо ґрунтуватиметься на основі принципів, що активізують пізнавальну діяльність студентів, посилюють професійну спрямованість навчання і розвивають клінічне мислення.

Інтеграція методу науково-дослідних проектів до навчального процесу є перспективним та необхідним елементом в процесі підготовки медичних кадрів.

Список літератури

- Бендера І.М. Основні вимоги до методики планування самостійної роботи студентів / І.М. Бендера, Ю.П. Фірман, М.В. Медведєва // Наука і методика. - 2007. - № 10. - С. 89-93.
- Луценко В.В. Організація самостійної роботи студентів в умовах особистісно-орієнтованого навчання / В.В. Луценко. - Х., 2002. - 186 с.
- Мілерян В.Є. Методичні основи підготовки і проведення навчальних занять у медичних вузах (методичний посібник) / В.Є. Мілерян. - К., Хрещатик 2001. - 76 с.
- Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу / За ред. В.Г. Кременя. - Тернопіль: Вид. ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004. - 147 с.
- Фаренік С. Логіка та методологія наукового дослідження / С. Фаренік. - К.: Видавництво УАДУ, 2002. - 337с.
- Філоненко М.М. Психологія спілкування / М.М. Філоненко. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 226с.
- Ann. K. Allen. Research skills for Medical Students / Allen Ann. K. // SAGE Publication Inc. - 2012. - № 2. - С. 24-27.

Кутинская И.П.

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА ПОИСКОВО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ ПРОЕКТОВ В ПОДГОТОВКЕ МЕДИЦИНСКИХ КАДРОВ

Резюме. В работе отображены основные идеи внедрения современных педагогических технологий в учебный процесс, заданием которых является вооружение будущих специалистов умением использовать свои знания в будущей клинической практике. Необходимым является применение научно-практической деятельности уже на ранней стадии обучения с учетом специфики будущей профессии. Метод поисково-исследовательских проектов позволяет модернизировать структуру педагогического процесса путем постановки проблематики, что не только конструирует познавательные навыки студентов, но и помогает ориентироваться в информационном пространстве и развивает клиническое мышление.

Ключевые слова: метод поисково-исследовательских проектов, самостоятельная деятельность студентов, познавательные навыки и умения.

Kutynska I. P.

APPLICATION OF SEARCH AND RESEARCH PROJECTS IN MEDICAL PERSONNEL TRAINING

Summary. The paper shows the basic ideas of implementation of modern teaching technologies in the educational process, the task of which is to give the future professionals skills to be able to use their knowledge in future clinical practice. There is the urgent necessity to use scientifically-practical activities at an early stage of training taking into account the specific of the future profession. The method of search and research projects gives an opportunity to modernize the structure of the pedagogical process by setting problems that not only constructs the cognitive skills of students, but also helps to navigate in the information space and develops clinical thinking.

Key words: method of search and research projects, independent work of students, cognitive skills and abilities.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2013 р.

Кутинська Ірина Петрівна - к.мед.н., доцент кафедри клінічної фармакології та фармакотерапії Івано-Франківського національного медичного університету; iryna_if@rambler.ru.
